

Грађанско друштво, медији и откривање корумпираних политичара

ВЛАДИМИР РАДОМИРОВИЋ

Код нас се медији, који су углавном под директном или индиректном контролом власти, готово никад не баве политичком корупцијом па чак и кад су власници тих медија западни издавачи. Још ређе се дешава да се због неког истраживачког чланка покрене истрага против политичара који злоупотребљава положај.

Када је пре шест година „Лос Анђелес тајмс“ објавио да градоначелник града Бела у Калифорнији има годишњу зараду од милион и по долара и да начелник полиције у том месту од 38.000 становника зарађује више од шефа полиције четворомилионског Лос Анђелеса, узрујала се и наљутила цела америчка јавност. Челници Бела ухапшени су одмах, касније осуђени на вишегодишње затворске казне због корупције, а новинари „Тајмса“ награђени су Пулицером.

Велики успех истраживачких новинара и угледних, великих новина, једних од најчитанијих у Америци. Али ретко ко је знао да је о скандалу са високим платама у Белу више од годину дана пре „Лос Анђелес тајмса“ писао човек који се крио под маском и именом Педро Парамо, преузетим из популарног мексичког романа написаног педесетих година прошлог века. „Парамо“ је годинама водио сајт на којем је објављивао текстове о разним злоупотребама у Калифорнији, за свој рад чак је добио и престижну награду Коалиције за први амандман (на додели се појавио маскиран, вероватно да га неко не би препознао као јавног службеника), али „Тајмс“ му није одао признање за истраживачки рад.

Хапшења корумпираних функционера сасвим сигурно не би било да овај тиражни дневни лист није објавио причу, али једина сличност овог америчког и разних српских случајева јесте да велики медији понекад ис-



Фото: Медија центар

траживања мањих организација или појединаца представљају као своја.

Истраживачке чланке у Србији последњих година углавном објављују организације грађанског друштва, а међу онима који то раде систематски су Коалиција за надзор јавних финансија/Топлички центар за демократију и људска права и Пиштаљка. За разлику од поменутог америчког случаја, у којем је на пример бивши градоначелник добио 12 година затвора, наши државни органи су много спорији и неефикаснији кад треба истражити и казнити функционере ухваћене с рукама у нашим џеповима. Готово да и нема оптужених политичара, а број оних који су због злоупотреба осуђени и даље је нула. Није извесно да би се та ситуација променила кад би велики медији изненада почели да истражују корупцију на своју руку, али би свакако било боље да они то раде, па и да преносе и проширују истраживања грађанског друштва. За почетак, био би велики напредак да редовно наводе извор информације.

Овде ћемо представити случајеве наглог богаћења и скривене имовине политичара о којима је Пиштаљка писала, као и реакције



државних органа, ако их је уопште било. Неке новине су текстове Пиштаљке пренеле наводећи извор, неке су украле наше чланке, а неке су их објавиле с вишемесечним кашњењем (тек кад би им то политички одговарало, односно одговарало њиховим политичким покровитељима). Многе приче су пређутане.

Драган Ђилас сувласник Преса: После година спекулација да је градоначелник Београда и функционер Демократске странке Драган Ђилас сувласник дневног листа Прес, у августу 2012. године потпредседница Делта холдинга Јелена Крстовић поставила је на Твитер фотографију која је била први посредни доказ да је то тачно. Крстовићка је сликала себе у приватном авиону док на коленима држи отворену бележницу луксузне марке „Луј Витон“. Рекло би се – богаташица се хвали новцем и статусом. За нас су занимљивије биле белешке у нотесу: Крстовићка је фактички написала да је Ђилас сувласник Преса, уз њеног шефа Мирослава Мишковића и неколико мањих власника. Белешке су се односиле на предстојеће измене у пословању тих новина и постављање нове директорке, жене блиске Мишковићу.

Само пола сата пошто смо на Пиштаљци објавили њену фотографију и текст о сумњивој власничкој структури Преса, Крстовићка је обрисала твит. Нешто касније написала је да је реч о фотомонтажи и подметању.

Епилог: Ниједан већи медиј није пренео ову информацију. Три месеца касније, Мирослав Мишковић је признао да је био сувласник Преса, који је тих дана престао да излази. Драган Ђилас до данас одбија сваку повезаност са Пресом. Његов бивши партијски шеф Борис Тадић недавно је изјавио да је знао да је Ђилас власник трећине капитала Преса. Истражни органи нису урадили ништа да открију истину.

Председник општине Земун обогатио се за шест месеци на функцији: Дејан Матић, чија је главна квалификација то што је био возач садашњег премијера Александра Вучића, постављен је за председника београдске општине Земун на лето 2013. године. Тада је Агенцији за борбу против корупције пријавио да нема ништа од имовине. Само шест месеци касније, Матић подноси нову пријаву и наводи да поседује некретнине од 450 квадратних метара и више од шест хектара земље. Како? Никога од надлежних није било брига.

Епилог: Вест о наглوم богаћењу Дејана Матића пренела је агенција ФоНет, што значи да су ту информацију добили и они медији који неким чудом нису видели Пиштаљкин текст. Ниједан већи медиј није објавио причу. У јануару ове године, десет месеци после Пиштаљке, текст о Дејану Матићу објавио је Куир, не наводећи Пиштаљку као извор информације. Реакције државе још нема.

Дулићева фирма пословала са 70 државних институција: Крајем 2010. године Пиштаљка је открила да је фирма тадашњег министра животне средине Оливера Дулића имала уговоре о продаји компјутер-



ске опреме са чак 70 државних институција. Када смо, истражујући причу, позвали Дулића за изјаву, он нас је упутио на директора своје фирме на кога је наводно пребацио управљачка права. Поменути директор био је збуњен кад смо га питали о управљачким правима и рекао да ништа није потписао. Пет минута по завршетку телефонског разговора, позвао је нашу уредницу и казао да се управо сетио да јесте потписао уговор са Дулићем још годину дана раније. Тог уговора међутим није било у Агенцији за привредне регистре. Тамо се волшебно појавио баш на дан кад је Пиштаљка објавила текст.

Епилог: Агенција за борбу против корупције, којој функционери морају да пријаве све послове које њихове фирме имају са државним органима, одбила је да реагује и казни Дулића. Директорка Зорана Марковић саопштила је да је Дулић ретроактивно пријавио све послове своје фирме и да је то, што се тиче Агенције за борбу против корупције, довољно. И Агенција за привредне регистре рекла је да је код њих могуће ретроактивно пријавити промене у привредном друштву, укључујући и управљачка права.

Шутановчево милионско улагање у пашњак: Једна од индикативних прича о богаћењу наших политичара је она о министру одбране Драгану Шутановцу. На основу неколико пријава, Пиштаљка је 2012. објавила серију чланака о томе да је Шутановац уложио стотине хиљада евра у изградњу зграде у центру Београда, на Светосавском платоу. Прича је постала позната као „Афера Пашњак“, пошто је део плаца на којем је зграда изграђена у катастру био вођен као „пашњак прве класе“. Само тај пашњак инвеститори су платили милион и по евра. Осим брачног пара Шутановац, остали инвеститори су познати фудбалери и бивши фудбалери (међу њима и Немања Видић), чланови породице спортских функционера који су се обогатили на непознат начин и једна фирма која је имала послове са Министарством одбране. По објављивању текстова, тражили смо од Агенције за борбу против корупције да реагује, а директорка Зорана Марковић казала је да „не може да покрене поступак на основу писања медија“. То, наравно, није било тачно, а да бисмо некако натерали Агенцију



да испита овај важан случај, одлучили смо да поднесемо пријаву (представку) против Шутановца. Ни то неко време није било довољно за реакцију. Тек пошто се променила власт, Агенција је нашу пријаву проследила тужилаштву.

Епилог: Драгану Шутановцу се суди за непријављивање имовине Агенцији за борбу против корупције. Порекло новца који је уложио у изградњу зграде у Скерлићевој улици нико није истраживао.

Председник сиромашне општине у прескупом аутомобилу: Горан Љубић, дугогодишњи председник општине Дољевац – једне од најсиромашнијих у Србији – пријавио је Агенцији за борбу против корупције цео возни парк, укључујући и „ламборгини“ вредан 100.000 евра. Он је своју обавезу као функционер испунио, али се нико годинама није усудио или није желео да истражи одакле Љубићу толики новац. Образложење помоћника директора Агенције за борбу против корупције у Сектору за контролу имовине и прихода Драгомира Трнинића да „у овом одељењу не ради довољан број људи“ може се пре сматрати изговором него одговором.



Шта раде Пореска управа и тужилаштво такође није јасно, поготово што је пре две године Љубић десетак дана био у бекству од закона пошто је ухапшено руководство локалног комуналног предузећа које је давало послове породичној фирми браће Љубић.

Епилог: Горан Љубић је продао возни парк и купио хектаре грађевинског и пољопривредног земљишта. И даље је председник општине.

Милионске стимулације за функционере: Општински функционери у Бачкој Тополи исплатили су себи два и по милиона динара стимулација за „добар рад“ за свега шест месеци 2014. године. Један члан општинског већа, који се званично водио као волонтер, добио је више од 400.000 динара. За то време, општина у којој је на власти шарена коалиција (Савез војвођанских Мађара, СПС, СНС, ДС) у минусу је више од 100 милиона динара.

Епилог: Иако случај подсећа на сличан догађај у калифорнијском Белу, последице су потпуно различите. Текст Пиштаљке пренела је Политика, па је због медијског притиска Савез војвођанских Мађара сменио своје функционере. Остале странке нису биле тако гадљиве. Кћерка новог председника општине, такође из Савеза војвођанских Мађара, добила је посао у локалном дому здравља иако је на месту на које је примљена већ радио лекар. Нико није кажњен због незаконитог узимања народног новца. Исплата стимулација је престала после објављивања текста Пиштаљке, потврдио је извештај Државне ревизорске институције.

Општина плаћа раднике председникове фирме: Општина Сурдулица преко пројеката Европске уније плаћа троје радника „Тончев градње“, фирме чији је власник председник скупштине општине Сурдулица Новица Тончев.

Тончев је потврдио ове податке, додајући да троје радника његове фирме „имају искуства на раду са пројектима, а то се бодује приликом одлучивања да ли ће новац бити додељен Сурдулици или не“. „Ти људи имају раније референце, па уз њих додајемо и неке нове како би и они сутра могли да у име

општине конкуришу на пројектима“, рекао је Тончев.

Он је казао да „Тончев градња“ не послује са општином, да фирма има 120 радника, а да је „само троје ангажовано на општинским пројектима“. Тончев иначе уз плату добија и одштету за некоришћење годишњег одмора, а у 2014. је добио и више од 200.000 динара накнаде за коришћење сопственог возила.

Епилог: Ниједан истражни орган се није заинтересовао за ову причу.

Функционер СНС бесправно изградио хотел: Високи функционер Српке напредне странке и специјални представник председника државе, бизнисмен Драган Ба-



лашевић, за неколико месеци бесправно је изградио хотел од 1.000 квадрата буквално под прозором општинских власти београдске општине Раковица, у којој је на власти та странка.

Балашевић је упркос кривичним пријавама и налозима грађевинске инспекције довршио хотел и отворио га за госте, чак и без потребних дозвола за бављење овом делатношћу. Грађевински инспектор је приликом увиђаја на лицу места утврдио да је „инвеститор наставио са извођењем бесправних радова, и то тако што су бесправно изведени стубови и греде и оплата за армирано бетонску плочу“. Све то се дешавало буквално преко пута зграде општине Раковица, коју од хотела дели само улица.

У овом случају, надлежни органи су нешто и урадили, чак је подигнута и кривична пријава али поново нико није кажњен.

Покренута истрага резултат је пре свега рада једног полицијског инспектора, који је због притисака својих шефова да престане да истражује нелегалну градњу трпео одмазду.

Епилог: Адвокат Драгана Балашевића тражио је да Пиштаљка открије извор информације о бесправној градњи, што смо одбили. Хотел ради пуном паром и рекламира се на националним телевизијама. Полицијски инспектор и даље трпи одмазду.

Директору два службена аутомобила: Функционер некадашње странке Г17 плус Владимир Хоман био је постављен за директора Јавног предузећа Емисиона техника и везе (ЕТВ), а на том месту користио је два службена аутомобила, од којих је један чак и у радно време био паркиран испред његове куће. Осим „мазде 6“ којом га возач вози на посао и довози са њега, Хоман је користио и један од три теренска аутомобила „мазда CX7“ купљена 2011. године за ЕТВ.

Овај аутомобил регистарске ознаке ВГ 281-ЕЃ екипа Пиштаљке у два наврата сликала је испред улаза зграде у којој станује Хоман, оба пута радног дана, и у току радног времена.

Хоман је био посланик Г17 плус и њен финансијер пошто је на рачун те странке за две године уплатио више од 200.000 динара.

Епилог: Влада Србије сменила је Хома на. Никаква истрага није покренута.

Одштета због некоришћења годишњег одмора: Због тога што није искористио годишњи одмор за 2013. годину, председник општине Шид Никола Ва-

сић (СНС) добио је накнаду штете, што му је уз редовну плату омогућило да за само два месеца у 2014. години (јул и август) приходује скоро пола милиона динара. Васић је одштету добио на основу одлуке коју је сам потписао, а коју је донео административни одбор Скупштине општине Шид. Васићева плата до новембра 2014. године износила је више од 126.000 динара што га је чинило јединим од најплаћенијих председника општина у Србији.

Праксу исплате одштете за некоришћење годишњег одмора као у Шиду применили су и функционери у Димитровграду. Тамо је начелник општинске управе Велин Николов у јулу 2014. добио више од 100.000 динара, па је тог месеца укупно зарадио скоро 180.000 динара. И у Шиду и у Димитровграду тврдили су да су одлуке о исплати одштете биле у складу са законом.

Епилог: Никаких последица по функционере није било.

Општина Шид
2014. године

МЕСЕЦ	ПЛАТА	ФИНАНСИЈСКИ ДОДАТАК	ДНЕВНИЦЕ
ЈАНУАР	126.120,11	25.140,00	
ФЕБРУАР	126.620,20	25.140,00	
МАРТ	126.870,36	25.140,00	
АПРИЛ	126.780,26	25.140,00	
МАЈ	126.780,26	25.140,00	
ЈУН	126.780,26	25.140,00	
ЈУЛ	126.620,20	25.140,00	
АВГУСТ	126.620,20	25.140,00	
СЕПТЕМБАР	126.120,11	25.140,00	
ОКТОБАР	126.380,24	25.080,00	
НОВЕМБАР	111.840,00	21.960,00	1.980,00
ДЕЦЕМБАР	80.700,00		

НАПОМЕНА: У августу 2014. године издати су и за 10% повећана износи за накоришћење годишњег одмора за 2013. године.